

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים נג:

מותה. וע"ש עוד מש"כ בזה.

ה. נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים וכו' הקשה המהרש"א, שלכאורה אפשר לפרוך את הק"ו, שהרי הצפרדעים אף שאין מצווין בקידוש השם, מכל מקום אינם מצווים גם במצות 'וחי בהם', תאמר בחנניה מישאל ועזריה שהיו מצווין במצות 'וחי בהם'. ותירץ שאפשר להכניס גם פירכא זו בתוך הק"ו [וצ"ע כוונתו].

ו. ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם וכו' הקשה השפת אמת, שאף אם לא נצטוו על קדושת השם, הלא היו מצווים להכנס לתנורים כפי שנאמר 'ועלו... ובתנורך', ותירץ שהק"ו שעשו הוא לענין שיעשה להם נס עיי"ש. ובמשך חכמה (בראשית ט"ו, י"ג) פירש שפסוק זה לא נאמר בלשון ציווי, אלא בלשון סיפור דברים בעלמא, ולפי זה נמצא שאכן לא נצטוו.

ז. מקום שנהגו להדליק את הנר בלילי יוה"כ מדליקין בשו"ע (או"ח סי' תר"י ס"ב) כתב שיש מי שאומר שמברכים על הדלקת נר יוה"כ, והרמ"א כתב שכן המנהג במדינות אלו. ובשער הציון (שם סק"ה) כתב בשם הפר"ח והגר"א שאין מברכין על זה, משום שהוא תלוי במנהג. ולכן כתב שעל כל פנים במקום שאין מנהג קבוע, עדיף שלא לברך.

ח. הואיל ותחלת ברייתו הוא בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' קנ"ט) הקשה השואל, מדוע מברכים על האור מפני שהוא תחילת ברייתו יותר משאר בריאות שבעולם, וכתב שיתכן שהוא משום שבריאת האש היתה על ידי אדם, על כן יבא אדם ויברך עליו, מה שאין כן בשאר הבריאות.

והרשב"א תירץ, שכיון שהאש נאסרה בשבת, ובכל מוצאי שבת חוזר להתירו, הרי זה כאילו נתחדש עתה, לכך מברכים עליו, ומטעם זה מברכים על האש גם במוצאי יוה"כ. והריטב"א כתב, שמברכים עליו משום שיש בו שני דברים: א. שהוא דבר שמתחדש, שבשבת נפסקה הנאתה מעט. ב. שהוא תחילת ברייתה, והרי זה כרואה חמה בתקופתה.

ט. ודאי דאמרינו משמיה דרבי יוחנן אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת וכו' בהגהות ראמ"ה פירש, ששמע משמיה דרבי יוחנן שאין מברכין על האור אלא בשבת, וטעה לפרש שדיבר לענין מוצאי שבת, ובאמת רבי יוחנן אמר זאת לענין ברכת הדלקה נר ליל שבת, וזהו שאמר 'אהא אמרי', על ליל יוה"כ שחל בשבת וכו'.

א. מקולס אין שאין מקולס לא

המג"א (סי' תס"ט סק"ב) הביא מה שהעיר הב"ח, מדוע לא תירצה הגמרא, שבמקולס אסור גם בדיעבד, ובאינו מקולס אינו אסור בדיעבד, אף אם אומר בפירוש שהוא לפסח. וכתב הב"ח להוכיח מזה שגם אם אומר בשר זה לפסח, הרי הוא אסור בדיעבד, וכתב על זה המגן אברהם שהיא ראייה שאין עליה תשובה. וראה בפמ"ג שם שכתב לדחות ראיית הב"ח, וע"ע בפני יהושע ובשפת אמת בזה.

ב. מקולס אין שאין מקולס לא

הקשה השפת אמת, שהרי ודאי מקולס אסור גם בסתם, ובאינו מקולס לא מסתבר לאסור בסתם, ואם כן מה היתה סברת המקשן. ותירץ, שסברת המקשן היתה שאם היה מדובר במקולס בסתם, לא היו רוצים לנדות את תודוס, ורק מפני שהנהיג תודוס את העם לעשות כן תמיד, ודאי היו אנשים שאמרו שעושים זאת לפסח, לכך רצו לנדותו, וע"כ הקשתה הגמרא שמשמע שדוקא משום שהוא מקולס, ועל זה תירצה הגמרא שאפילו בסתם.

ג. איבעיא להו תודוס איש רומי גברא

רבה הוה או בעל אגרופין הוה הקשה החתם סופר, מהי הנפקא מינה משאלה זו. ותירץ על פי מה המבואר במג"א (סי' תר"ץ ס"ק כ"ב) שמנהג מקום אחד יכול לבטל הלכה אפילו אם יש בו צד איסור, אם הוא נתקן על פי ותיקין, ואף שיש חולקים בזה מכל מקום יש דעה הסוברת כן. וא"כ, אם תודוס היה גברא רבה, נאמר שברומי אין בזה משום קדשים בחוץ, ולכן אין לבטל המנהג, משא"כ אם בעל אגרופין הוא, אז ודאי יש לבטל המנהג. וראה בדבריו נפק"מ נוספת בזה.

ד. מה ראו חנניה מישאל ועזריה וכו'

רש"י פירש שהשאלה היא מדוע לא דרשו 'וחי בהם' ולא שימות בהם. והתוס' הקשו, שהרי היה עבודה זרה, וכן היה בפרהסיא, וא"כ מן הדין היו מחוייבים למסור נפשם, ומהי הקושיא. והביאו בשם ר"י שפירש, מה ראו שלא ברחו, שהרי היו יכולים לברוח באופן שלא יהיו צריכים לכרוע, וגם לא למסור נפשם.

ורבינו דוד הביא מר"ת ששאלת הגמרא היתה, מה ראו למסור עצמם בידיעה שיעשה להם נס. והקשה על זה רבינו דוד, שודאי לא ידעו, שהרי קי"ל שלא ימסור אדם עצמו על מנת שיעשה לו נס.

עוד הביא שיש שפירשו שקושיית הגמ' היא מה ראו שלא הרגו עצמם, שאף שאסור להרוג את עצמו, מכל מקום לנדרף